

SEASPIRACY בישראל

**פעילות החצי הכחול,
פרויקט הים של החברה להגנת
הטבע, לשמירת הטבע הימי**

החברה להגנת הטבע
ע"ר שומרים. מחנכים. אוהבים

החצי הכחול
הפרויקט להצלת הים התיכון

**פעילות החצי הכחול,
פרויקט הים של החברה
להגנת הטבע, לשמירת
הטבע הימי**

SEASPIRACY בישראל

**הסרט החדש Seaspiracy מעורר הדים רבים ברחבי העולם
וגם בישראל, ומצייר תמונה קודרת בנוגע לתעשיית הדיג
וצריכת הדגים בעולם.**

אנחנו, [בחצי הכחול](#) של החברה להגנת הטבע, [פועלים מאז
שנת 2012](#) מתוך הבנה, מבוססת מדע ונתונים, כי [הדיג הוא
גורם האיום מספר 1 על הים שלנו](#), כמובן לצד איומים נוספים
כמו זיהום, תעשיית הדלקים הפוסיליים, שינוי אקלים ופלישות
ביולוגיות.

אנו מקדמים שמורות טבע ימיות ללא דיג, וניהול אפקטיבי של
ממשק הדיג בישראל באמצעות הגבלות דיג שקובעות היכן,
מתי ואיך דגים, ובמרכזן הפחתה משמעותית של מאמץ הדיג,
הכולל הפחתה בגודל הצי והפחתה בכמות הדיג שמתבצע
במרחב ובזמן. במקביל אנו מטפלים גם במזעור נזקי תעשיית
הגז, החקלאות הימית ותשתיות נוספות, לרבות מבנים חופיים
כמו מרינות חדשות.

דיג הוא פעולת ציד בים. לדיג השלכות אקולוגיות קשות, הן
על מינים "בלתי מעורבים" אשר נלכדים כשלל לזואי, והן על
תפקוד המערכת האקולוגית כולה. לדגים בים יש תפקידים
חשובים בשמירה על בריאות הפלנטה שלנו: קיבוע פחמן,
שמירה על איכות המים, מקור להשראה ולהנאה עבור פעילות
חינוך, פנאי ותיירות, ועוד. אנו לא פוסלים לחלוטין דיג, לא
למטרות פרנסה והזנה, ולא כפעילות פנאי. אולם, פעילות
זו חייבת להיות [מנוהלת בקפדנות ותחת רגולציה מחמירה](#),
[ואכיפה נחושה ויעילה](#), כדי להצדיק את הלגיטימיות שלה, כפי
שיפורט בהמשך.

ברמת הצריכה, אנו ממליצים להמעיט בצריכת חיות בר בכלל,
ודגים בפרט, כפי שיפורט בהמשך.

אספנו כאן נושאים שמופיעים בסרט Seaspiracy, ומיפינו את המצב שלהם בישראל, מה אנחנו עושים בנושא, וכיצד ניתן להשפיע ולסייע לים שלנו. למידע נוסף - www.mafish.org.il

שמורות טבע ימיות

מה ה'חצי הכחול' עושים

אנו מקדמים את ההגנה על 20% לפחות מהמים הריבוניים כשמורות טבע ימיות, ומעורבים בקידום התכניות הפרטניות של שמורות הטבע והגנים הלאומיים הימיים, לרבות התנגדויות שהגשנו לשמורות ראש הנקרה/ אכזיב, ראש כרמל וים אבטח – שאפשרו את הגדרתן כשמורות ללא דיג.

בעקבות פעילותנו, הוחלט במסמך המדיניות למרחב הימי (2020) כי שמורות טבע הימיות בישראל יהיו "No take" כלומר ללא דיג בכלל!

אנו מקדמים את שמורת הטבע הראשונה במים הכלכליים של ישראל – בים העמוק של "הפרעת פלמחים", אתר טבע של אלמוגי עומק ונביעות מתאן, ואתר רבייה לטונה כחולת סנפיר. ההצעה מקודמת מול השרה להגנת הסביבה, ובמקביל הגשנו הצעה לאזור אסור לדיג בשטח זה לנציבות הדיג הים תיכונית.

המצב בים תיכון

- 3% בלבד משטח הים התיכון הישראלי מוכרז כשמורות טבע ללא דיג.
- 6% נוספים מצויים בתהליכי תכנון שונים.
- בתחום המים הכלכליים, אין אף שמורת טבע ימית.

שיטות דיג הרסניות

מה ה'חצי הכחול' עושים

אנו פועלים לקידום מתווה להשבתה של מלוא צי דיג המכמורת בישראל בעזרת פיצוי לדייגים, והגדרת כל שטח הים של ישראל כאזור אסור לדיג מכמורת. המלצה ברוח זו אומצה, בעקבות פעילותנו, במסגרת מסמך המדיניות למרחב הימי (2020), ואנו פועלים כדי לממש אותה.

המצב בים תיכון

דיג מכמורת נאסר בתקנות הדיג בשנת 2016, בעקבות פעילות החצי הכחול, בכ-40% משטח הים התיכון, לרבות כל השטח מצפון לדור, שטח המים הרדודים, והאזורים הסלעיים, ו-8 ספינות מכמורת נגרטו מהצי בעזרת 20 מיליון ₪ שאוגמו מתקציבי הממשלה. דיג בצלילה בעזרת מיכלי אוויר נאסר סופית במסגרת תקנות הדיג בשנת 2016, בעקבות פעילות החצי הכחול.

פגיעה במיני דגל ונזקי צי הדיג

מה ה'חצי הכחול' עושים

בעקבות פעילות החצי הכחול, לרבות 2 עתירות לבג"צ, קידום הצעת חוק פרטית, עבודה מקצועית מדעית, וקמפיין ציבורי, אושרה בשנת 2016 [רפורמה בתקנות הדיג](#), אשר קבעה לראשונה הגבלות במרחב, בזמן ובכמות, על הדייגים:

- השבתת הדיג בעונות האביב והקיץ, שהיא [עונת הרבייה](#) של דגים רבים בים התיכון שלחופי ישראל, למשך 90-60 יום. אנו פועלים מול משרד החקלאות כדי לוודא כי השבתת הדיג היא מוחלטת, ומתנגדים (במסגרת 3 עתירות שהגשנו עד כה) להיתרי דיג שפקיד הדיג מאפשר.
- הוכפל גודל העין [ברשתות העמידה](#), כדי לצמצם נזק לדיגים צעירים.
- נקבעה מכסת שלל יומית [לדייגים ספורטיביים](#).

המצב בים תיכון

מוערך כי באזור חוף הים התיכון הישראלי נפגעים כל שנה 3000 צבי ים, 3 דולפינים ואלפי כרישים ובטאים כ"שלל לוואי" (By-catch) של הדיג^{4,3,2}. הפגיעה במיני דגים "רגילים" שאינם מסחריים נאמדת במיליוני דגים הנלכדים כשלל לוואי ומושלכים למותם המיותר.

צילום: אנדרי אהרונוב

אכיפה על פעילות הדיג

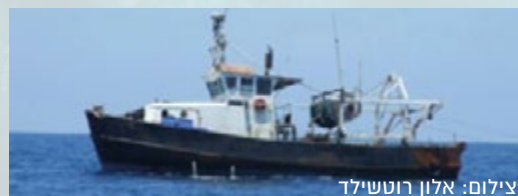
מה ה'חצי הכחול' עושים

החצי הכחול מפעיל מאז שנת 2015 את [אפליקציית Sea Watch](#), מוקד המאפשר לאזרחים לדווח על מפגעים ימיים ובראשם [עבירות דיג](#). האפליקציה מתווכת את המידע בזמן אמת לרשויות האכיפה, ומבוצע מעקב אחר הטיפול, בשיתוף פעולה עם גורמי האכיפה. בעקבות כך, התקבלו עד כה מאות דיווחים בנוגע לחשד לביצוע עבירת דיג שהובילו לעשרות [פעולות אכיפה](#) מצד הרשויות.

החצי הכחול פועל מול גורמי הממשלה כדי לקדם התקנת VMS (אמצעי איכון לוויניים) על ספינות דיג. הגשנו בנושא זה תלונה נגד משרד החקלאות לנציבות הדיג הים תיכונית, וקידמנו הצעת חוק פרטית (ח"כ מיקי לוי) שנחסמה על ידי משרד החקלאות.

המצב בים תיכון

לאחר שנים של היעדר משילות והיעדר אכיפה על חוקי הדיג, הוקמה באמצע שנת 2018 יחידת אכיפה ימית ברשות הטבע והגנים. החצי הכחול היה שחקן מפתח בקידום התקנות שאוכפת היחידה, ובאיגום המשאבים להקמתה, כמו גם בלחץ על משרד החקלאות להעביר אליה את סמכויות האכיפה. כיום עדיין אין בישראל חובת התקנה של אמצעי איכון לוויניים על סירות דיג, כפי שישראל מחויבת לעשות כבר משנת 2009.

צילום: אלון רוטשילד

(2) Barash, A., I. Van Rijn, H. Lubinevski, M. Goren, and D. Tchernov. 2017. Long-Term bottom trawl fishery surveys of Elasmobranchs off the Israeli Mediterranean coast. Page 49 in The 21st European Elasmobranch Association Annual Scientific Conference.

(3) אלטר 2018. לכידה בלתי מכוונת של דולפינים בציד דיג בישראל

(4) Levy, Y., S. Bat-Sheva Rothman, Y. Adam, R. Sade, U. Kandanyan, M. Goren, D. Edelist, A. Weinberger, D. Tchernov, N. Stern, N. Perry, V. Berkun, R. Gil, and O. Frid. 2015. A small fishery with a high impact on sea turtle populations in the eastern Mediterranean. *Zoology in the Middle East* 317-61:300.

סובסידיות דיג

מה ה'חצי הכחול' עושים

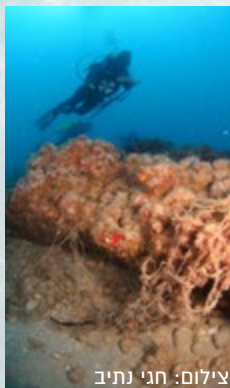
החצי הכחול פנה בשנים 2014-2018 לרשות המיסים בדרישה מפורטת לבטל את סובסידיות הדלק למכמורתנים, אך לצערנו בקשתנו לא נענתה.

המצב בים תיכון

ספינות המכמורת בישראל מקבלות החזר על מס הבלו על הסולר, בשיעור מקסימלי של 69%, מאז שנת 2005. בכך, דלק זול מסובסידיה מתדלק את שיטת הדיג ההרסנית הזו. היקף התמיכה מוערך בכ-5 מיליון ₪ בשנה לצי המכמורת.

פסולת מציד דיג ו"רשתות רפאים"

מה ה'חצי הכחול' עושים

צילום: חגי נתיב

בעקבות דיווחי אזרחים באפליקציית Sea Watch של החצי הכחול, ובשיתוף פעולה עם היחידה הימית ברט"ג, סולקו מהים עד כה [27 רשתות רפאים](#) במהלך 5 השנים האחרונות.

המצב בים תיכון

מניטור פסולת לאורך החוף הישראלי נמצא כי ציוד דיג (חכות, חוטים, רשתות, קרסים, מצופים) מהווה לעיתים יותר משליש מכמות הפסולת במים רדודים⁵. מחוץ למים, מוערך כי עד 3% מהפסולת היא ציוד דיג שננטש⁶. ציוד דיג הננטש במים הוא לרוב תוצאה של ציוד שנתקע בקרקעית ולכן נשאר במים ולא נפלט אל החוף ומהווה בכך סכנה מתמשכת לבעלי החיים הימיים. בישראל לא נעשתה עד כה הערכה מהו שיעור ציוד הדיג שננטש אך ידוע ממחקרים באזור כי לפחות 1% מהציוד ננטש בים⁷.

הכרזה על מינים כמוגנים ואסורים בדיג

מה ה'חצי הכחול' עושים

החצי הכחול הגיש בשנת 2017 עתירה בדרישה להכריז על 5 מיני דקרים ועל [הטונה כחולת הסנפיר](#) כמינים מוגנים. למרות כוונה ראשונית של השר להגנת הסביבה להגן על מינים אלה, השר נסוג, ובעקבות כך הגשנו עתירה נוספת בשנת 2020, בדרישה להגן על [דקר הסלעים](#) כמין מוגן. כיום השרה להגנת הסביבה בוחנת אפשרות להגן על דקר אלכסנדרוני כמין מוגן, ועל דקר הסלעים בהגנה חלקית ולא מספקת לטעמנו.

המצב בים תיכון

בישראל כרישים ובטאים הם מינים מוגנים החל משנת 2005, אולם האכיפה הייעודית נגד הציוד שלהם החלה רק בשנת 2015, בעקבות קמפיין של החברה להגנת הטבע. מינים רגישים המצויים בסכנת הכחדה, כמו דקרים וטונה כחולת סנפיר, מותרים כיום בדיג בישראל. טונה כחולת סנפיר מגיעה לחופינו לצרכי רבייה בחודשי האביב, ומוערך כי לפחות 20 טון ניצודים בעונה.

(5) המשרד להגנת הסביבה 2020. דו"ח ניטור הפסולת הימית לשנים 2017-2018 במסגרת הניטור הלאומי.

(6) asternak et al. 2017. Sources, composition and spatial distribution of marine debris along the Mediterranean coast of Israel. Marine Pollution Bulletin. 114:2, 1036-1045

(7) ירוחם וחובריו 2020. תכנית פעולה וניהול הדיג לאישוש הדגה והטבע בים התיכון. החברה להגנת הטבע www.mafish.org.il

עבודות בתעשיית הדיג

מה ה'חצי הכחול' עושים

החצי הכחול פועל להשבתת מלוא צי ספינות המכמורת בישראל.

המצב בים תיכון

בשנת 2014 פורסם [דוח של המוקד לפליטים ומהגרים](#), ובו תועדה עבודת של מהגרים על גבי מספר ספינות מכמורת שפעלו באשדוד.

שינוי אקלים

מה ה'חצי הכחול' עושים

החצי הכחול פועל להשבתת מלוא צי ספינות המכמורת בישראל. בנוסף, אנו פועלים לקדם הגנה נרחבת על שטחי ים כשמורות טבע ללא דיג, כדי [להבטיח את עמידותן וחסינותן בפני שינוי האקלים](#), ולאפשר להן קיבוע פחמן.

המצב בים תיכון

[מאמר עדכני](#) העריך כי ספינות המכמורת בעולם אחראיות לשחרור 1 ג'יגה טון של פחמן בשנה, מס' מקביל לזה של תעשיית התעופה העולמית. בישראל פעילות עדיין 19 ספינות מכמורת.

צילום: יוסף סגל

צריכת דגים

מה ה'חצי הכחול' עושים

אנו ממליצים להמעיט ככל האפשר בצריכת חיות בר בכלל, ודגים בפרט. קחו בחשבון, שגם לדגים מיובאים שנלכדו בבר בחו"ל, וגם לדגים ופירות ים שגודלו בחקלאות ימית, יש טביעת רגל אקולוגית שלילית.

אם אתם בכל זאת צורכים דגים – כנסו לעמוד הטיפים לצריכת דגים באחריות:

<https://bit.ly/2GFBCCN>

המצב בים תיכון

כיום 2% מצריכת הדגה בישראל מגיעה מדיג בים התיכון הישראלי, והשאר מיבוא (הרוב) ומחקלאות מים ביבשה.